

УДК 336

Левченко Валентина Петрівна

доктор економічних наук, професор

Київський національний університет технологій та дизайну

Шишкіна Катерина Дмитрівна

студентка

Київського національного університету технологій та дизайну

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

***Анотація.** У статті досліджено світовий досвід регулювання економічної безпеки національної економіки. Вивчено різноманітні підходи до визначення сутності економічної безпеки національної економіки. Розглянуто основні напрями забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання.*

***Ключові слова:** економічна безпека, загрози економічній безпеці, міжнародний досвід, світова економіка.*

Сучасні умови функціонування суб'єктів господарювання піддаються змінам досить часто та достатньо швидко. Несталі характеристики зовнішнього економічного середовища породжують нестабільність результатів роботи та фінансового стану суб'єктів господарювання, що, в свою чергу, обумовлює їх вразливість до негативних зовнішніх та внутрішніх впливів. Досягнення фінансово-економічної безпеки стає одним із головних завдань підприємства, однак, при цьому, саме розуміння сутності такої безпеки є неоднозначним, як і розуміння механізму її досягнення [1, с. 5].

Як відзначають Гогвуд Б.В. і Ганг Л.А., економічна безпека держави визначається рівнем розвитку продуктивних сил і станом соціально-економічних відносин, розвитком науково-технічного прогресу і використанням його досягнення в національній економіці, зовнішньоторговельному обміні і міжнародній обстановці.

Багато вчених формулюють економічну безпеку як комплекс внутрішніх і зовнішніх умов, які сприяють ефективному динамічному збільшенню національної економіки, її здатності задовольняти потреби суспільства, держави, індивіда, забезпечувати конкурентоспроможність на зовнішніх ринках, що забезпечує гарантію від різного роду загроз і втрат [2, с. 7].

До основних функціональних завдань економічної безпеки відносяться:

- забезпечення високої ефективності роботи, фінансової стійкості та незалежності підприємства;
- забезпечення технологічної незалежності та досягнення високої конкурентоспроможності технічного потенціалу підприємства;
- досягнення високої ефективності менеджменту, оптимальності ефективної організаційної структури управління підприємством;
- досягнення високого рівня кваліфікації персоналу та ефективне використання його інтелектуального потенціалу;
- мінімізація руйнівного впливу результатів виробничо-господарської діяльності на стан навколишнього середовища;
- ефективна організація безпеки персоналу підприємства, його капіталу і майна, а також комерційних інтересів;
- якісна правова захищеність усіх аспектів діяльності підприємства;
- забезпечення захисту інформаційного поля, комерційної таємниці і досягнення необхідного рівня інформаційного забезпечення роботи

всіх підрозділів підприємства та його функціональних відділів [3, с. 180]

Для ефективного впровадження питань економічної безпеки в реалії своєї діяльності, досить доречним буде застосовувати зарубіжний досвід регулювання економічної безпеки суб'єктів господарювання.

Варто скористатися американським досвідом, оскільки термін "економічна безпека" був введений 26-им президентом США Теодором Рузвельтом у 1904 році.

Для координації питань в цьому напрямі президент Т. Рузвельт у червні 1934 р. вирішив прийняти ряд відповідних законів та створити федеральній комітет з економічної безпеки (The Economic security Act of 1935) та соціального захисту населення (The Social Security Act of 1935).[4, с.53] Ці заходи надали можливість закінчити довгий процес пошуку дієвих методів для підтримки економічної безпеки шляхом створення ефективної законодавчої бази. Безпека економіки Сполучених Штатів виступає найважливішою та незмінною складовою загальнонаціональної безпеки країни, що зафіксовано на законодавчому рівні.

Досвід великий у країнах ЄС - Німеччині та Франції. У Франції головним державним документом, який стосується деяких положень економічної безпеки, є Закон про національну безпеку 1964 року. Поняття національної економічної безпеки розглядається цим законом як створення сприятливих внутрішніх і зовнішніх умов для підвищення та розвитку національного добробуту і зміцнення економічного потенціалу країни. Соціально-економічна безпека у Франції наприкінці ХХ століття регулювалась в трьох напрямках [5, с. 87]. По-перше, законом було визначено захист майна підприємств, їх інтелектуальної власності, а також захист систем інформації та управління, які належать підприємствам, тобто захист всіх активів підприємств. Наступним напрямом стало впровадження безперервного моніторингу конкурентів на внутрішньому та

зовнішньому ринках та визначення критеріїв, за якими підприємства поступаються конкурентам. Останнім напрямом було регулювання кризових явищ в економіці державою з одного боку та фахівцями підприємств з іншого. Особу увагу приділяли виявленню та своєчасному уникненню загроз, що виникали внаслідок неефективних управлінських рішень через відсутність необхідної інформації, потрібної для керівництва підприємством.

Уряд Німеччини підтримує соціально-економічну безпеку компаній через систему соціального страхування. Основні функції держави в цьому напрямі базуються на дієвих законах [6, с. 46]. Національна політика держави базується на гарантіях прав громадян, економічній та соціальній справедливості, сприяючи добробуту населення та стримуючи розшарування суспільства на заможних та бідних. Основними методами забезпечення стабільного та безпечного розвитку економіки в зовнішньоекономічному плані є дії державних органів та суб'єктів господарювання щодо вдосконалення ринків збуту та орієнтація на експортну економіку. Для досягнення належного рівня економічної безпеки німецьких підприємств, разом з власними охоронними структурними підрозділами та незалежними охоронними фірмами, створені державні охоронні агентства, які тісно співпрацюють зі службами федеральної розвідки щодо питань економічної безпеки підприємств.

Заходи, щодо забезпечення соціально-економічної безпеки підприємств у Великобританії, Італії та Іспанії були подібними. Стабільна та впливова система соціально-економічної безпеки підприємств в цих країнах базується на дієвій нормативно-правовій базі [6, с. 48].

Японія перша країна Далекого Сходу, яка яскраво продемонструвала вміння пристосовувати світовий управлінський і технологічний досвід до умов азійського суспільства, його національних інтересів. Японський уряд усвідомив, що в сучасних економічних умовах, коли відбувається

глобалізація економіки, загострюється конкуренція, державної підтримки та допомоги потребують, перш за все, підприємства малого та середнього бізнесу [7, с. 82].

Сучасний японський підхід до вирішення проблем економічної безпеки базується на двох принципах:

- збереження та розвиток економічної потужності країни;
- формування сприятливого глобального середовища, що забезпечить максимальну реалізацію національних інтересів.

У 1997 році була розроблена і прийнята до реалізації Концепція економічної безпеки України, у якій визначені основні загрози національній безпеці України і розкрита їхня сутність. Логічним продовженням і конкретизацією положень Концепцій економічної безпеки України є визначення змісту економічної безпеки підприємства, її забезпечення і показників оцінки. Дотепер ця проблема і напрями її рішення не одержали достатнього теоретичного обґрунтування і практичної реалізації. Наказом Міністерства економіки України була затверджена методика розрахунку рівня економічної безпеки України, у якій зазначалось, що «економічна безпека—це такий стан національної економіки, який дає змогу зберігати стійкість до внутрішніх та зовнішніх загроз і здатний задовольняти потреби особи, сім'ї, суспільства та держави», а також визначено «критерії економічної безпеки – це реальні статистичні показники, за якими здійснюється оцінка стану економіки країни з точки зору забезпечення її сталого розвитку».

Методика розроблена з метою визначення рівня економічної безпеки України як головної складової національної безпеки держави і визначає перелік основних індикаторів стану економічної безпеки України, їхні оптимальні, порогові та граничні значення, а також методи обрахування інтегрального індексу економічної безпеки [8].

Отже, беручи до уваги національні визначення поняття «економічна безпека» та визначення у правових системах вищезгаданих країн, можна зробити висновок, що економічна безпека держави – це основна складова частина національної безпеки, яка сприяє захищеності національно-державних інтересів у сфері економіки, основним критерієм якої є здатність економіки країни стримувати внутрішні та зовнішні загрози.

Проаналізувавши світовий досвід створення належного рівня економічної безпеки національних підприємств, потрібно сказати, що головна роль в цьому належить державі. В якості приклада можна навести такі країни, як Німеччина, Казахстан, Білорусь, Великобританія, Італія, Іспанія в яких дієва законодавча база стимулює економічний розвиток підприємств малого та середнього бізнесу та запобігає кризовим явищам. Законодавча база Іспанії, Великобританії, Казахстану та Білорусі спрямована, перш за все, на попередження небезпечних ситуацій в економіці. Уряд Китаю спрямовує законодавчу базу на підтримку національних інвестицій у пріоритетні галузі економіки країни. Для досягнення економічної безпеки своїх підприємств, більшість країн із стабільною економікою інвестують у інноваційні проекти та сприяють розвитку науково-технічного забезпечення.

Література

1. Салига К.С., Воронкова Забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємництва: навчальний посібник / Г.В. Соломіна. Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2018. 234 с.
2. Антонюк В. С. Регіональний економічний кругообіг і його вплив на параметри макроекономічної рівноваги. Фінанси і кредит. 2000.

3. Корженівська Н. Л., Романова В. В. Формування категорії «економічна безпека»: історичний дискурс. Збірник наукових праць ПДАТУ. Вип. 20. Т. 2. Кам.-Под. 2012.
4. 4.Баженова О.В. Методика визначення оцінки економічної безпеки держави / Олена Володимирівна Баженова // Актуальні проблеми розвитку підприємницької діяльності в Україні: зб. наук. пр. / За заг. ред. А.В. Шегди. Вип. 3. К.: ВПЦ КНУ
5. Экономическая безопасность: теория, методология, практика / Под науч. ред. П.Г. Никитенко, В.Г. Булавко; Институт экономики НАН Беларуси. Минск: Право и экономика, 2009. 394 с.
6. Лекарь С.І. Зарубіжний досвід забезпечення економічної безпеки держави: адміністративно-правовий аспект / С.І. Лекарь // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. 2012. № 4 (2). С. 103-111. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnuvs_2012_4\(2\)_16](http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnuvs_2012_4(2)_16)
7. Корчевська Л.О. Міжнародний досвід формування інституціонально-правової основи безпекознавства. URL: http://ierjournal.com/journals/24/2016_4_Korchevska.pdf
8. Методика розрахунку рівня економічної безпеки України. Наказ Міністерства економіки України No 60 від 02.03.2007 р. URL: http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=97980&cat_id=38738.